

Antopäivä: 3.2.2022	Voimaantulopäivä: 1.5.2022	Voimassa: Toistaiseksi
------------------------	-------------------------------	---------------------------

Lainsäädäntö, johon ohje perustuu:
Lainsäädäntö, johon ohje pohjautuu, on kuvattu ohjeen luvuissa 2-4.

Muutostiedot:

Ohje raideliikenteen häiriöiden ilmoittamisesta

Sisällys

1	Ohjeen sisältö	1
2	Tilannekuvan muodostamiseen vaikuttavat tapahtumat.....	2
3	Onnettomuudet ja vaaratilanteet	3
4	Viestintäverkkoihin tai tietojärjestelmiin kohdistuvasta merkittävästä tietoturvallisuuteen liittyvästä häiriöstä	4
	Liite 1 Häiriöluokittelu (tilannekuvaan vaikuttavat häiriöt)	6

1 Ohjeen sisältö

Tässä ohjeessa käydään läpi liikenne- ja viestintävirasto Traficomille ilmoitettavia raideliikenteen häiriöitä koskevat velvollisuudet. Häiriö ilmiönä ymmärretään ohjeessa laajasti, mistä johtuen ohjeessa käsitellään myös onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ilmoittamista.

Ohje perustuu voimassa olevaan raideliikennelakiin (1302/20218). Toimijat voivat sopia myös keskenään tarkemmin häiriöiden ilmoittamistavoista tai -ketjuista, kunhan huolehtivat, että täyttävät sääntelystä tulevat velvoitteensa.

Toimijoiden tulee huolehtia lakisääteisten ilmoitusvelvollisuuksien huomioon ottamisesta myös turvallisuusjohtamisjärjestelmissään tai turvallisuuden hallintajärjestelmissään. Lisäksi toimijoiden on hyvä Liikenne- ja viestintävirastolle tehtävien ilmoitusten lisäksi tarvittaessa huolehtia myös mahdollisista muista, esimerkiksi rataverkon haltijoiden ohjeistamista, käytännöistä erilaisten häiriöiden ilmoittamiseen.

Raideliikenteen häiriötilanteisiin liittyvät ilmoitusvelvollisuudet ovat pirstaloituneet ja osin päällekkäisiä. Koska ilmoitusvelvollisuudet perustuvat liki kaikki eri lainsäädäntöön, häiriön yhden kanavan kautta tehdyllä ilmoittamisella ei voi korvata toisia. Täten esimerkiksi valtion rataverkon haltijan tietoon tullut vaaratilanne, joka johtuu merkittävästä tietoturvallisuutta koskevasta tietojärjestelmähäiriöstä, tulee ilmoittaa sekä vaaratilannetapahtumana, NIS-tapahtumana että tilannekuvaan vaikuttavana tapahtumana.

Ilmoittamiseen liittyvät haasteet on tunnistettu ja niiden päällekkäisyyksiä olisi hyvä vähentää. Muutosten tekeminen edellyttää kuitenkin lainsäädännön muuttamista.

2 Tilannekuvan muodostamiseen vaikuttavat tapahtumat

Mitä toimijoita koskee:

- rautatieliikenteen harjoittajat
- rataverkon haltijat (rautatieliikenne, myös yksityisraiteen haltijat)
- liikenteenohjauspalvelua harjoittava yhtiö
- kaupunkiraideliikenteen liikenteenohjauksesta vastaava

Liikenne- ja viestintävirastolle riittää, että se saa kustakin tapahtumasta yhden ensikäden ilmoituksen. Näin ollen esimerkiksi liikenteenohjauspalvelua tuottava yhtiö voi ilmoittaa valtion rataverkolla tapahtuvat häiriöt, jos se on näin valtion rataverkon haltijan ja sillä toimivien rautatieliikenteen harjoittajien kanssa sopinut. Vastaavasti yksityisraiteen haltijat ja niillä toimivat rautatieliikenteen harjoittajat voivat sopia yhteisestä ilmoitusmenettelystä tai ilmoittaa häiriöt erikseen.

Jos liikenne- ja viestintävirasto saa ensi käden ilmoitukset keskitetysti, se voi pyytää lisätietoja ilmoituksista esimerkiksi laajempaa analysointia varten suoraan muilta häiriöön osallisilta raideliikenteen toimijoilta.

Mitä pitää ilmoittaa: Em. toimijoiden tulee ilmoittaa viipymättä niiden tietoon tulleista tapahtumista, jos tapahtuma voi vaikuttaa tilannekuvan¹ muodostamiseen. Tapahtumilla tarkoitetaan sellaisia liikennejärjestelmää koskevia onnettomuuksia, vaaratilanteita, poikkeuksellisia tapahtumia tai muita häiriöitä tai häiriön uhkia, joilla voi olla merkitystä muodostettaessa tilannekuvaa.

Ilmoitusvelvollisuus liittyy tarpeisiin muodostaa mahdollisimman reaaliaikaista tilannekuvaa ja välittää sitä koskevaa tietoa eteenpäin. Lisäksi ilmoitusvelvollisuuden taustalla on tarve tuottaa aineistoa raideliikenteen ja liikennejärjestelmän varautumisen pitkäjänteisempään seurantaan ja kehittämiseen.

Koska ilmoitus tulee tehdä: Viipymättä.

Valtion rataverkon haltijan, liikenteenohjauspalvelua harjoittavan yhtiön, valtion rataverkolla toimivien rautatieliikenteen harjoittajien ja merisatamaraiteiden haltijoiden² osalta vaatimusta viipymättömyydestä täsmennetään ohjeen liitteen 1 mukaisesti seuraavasti:

- A-kategoriassa ensitiedot ja käsitys tapahtumasta välittömästi. Ilmoitusta tulee täydentää tarvittavin tavoin ensitietojen toimittamisen jälkeen.
- B-kategoriassa tunnin sisällä tapahtumasta. Ilmoitusta tulee täydentää tarvittavin tavoin ensitietojen toimittamisen jälkeen.
- C-kategoriassa viimeistään 5 päivän kuluttua siitä hetkestä, jolloin ilmoittaja on saanut tiedon tapahtumasta.
- D-kategoriassa ei ilmoitusvelvollisuutta.

¹ [Kokonaisturvallisuuden sanastossa](#) tilannekuva määritellään seuraavasti: koottu kuvaus vallitsevista olosuhteista, käsillä olevan tilanteen synnyttäneistä tapahtumista, tilannetta koskevista taustatiedoista ja tilanteen kehittymistä koskevista arvioista sekä eri toimijoiden toimintavalmiuksista

² Raideliikennelain HE 105/2018 mukaan: Merisatamaraiteiden haltijoilla tarkoitetaan tässä niitä merisatamien alueella toimivia yksityisraiteiden haltijoita, jotka hallinnoivat satamasta valtion rataverkolle johtavia yksityisraiteita. Tässä ei siis tarkoitettaisi kaikkia merisatamien alueella olevia liityntäraiteita, jotka johtavat satama-alueella liityntäraiteen päässä oleviin palvelupaikkoihin ja tuotantolaitoksiin, joita käytetään vain raiteen päässä olevan palvelupaikan ylläpitäjän tai muun ammatinharjoittajan omaa liikennettä varten.

Liitteen 1 luokittelua ei sovelleta muihin yksityisraiteisiin. Myös muut raideliikenteen toimijat kuin valtion rataverkon haltija, liikenteenohjauspalvelua harjoittavan yhtiö, valtion rataverkolla toimivat rautatieliikenteen harjoittajat ja merisatamaraiteiden haltijat voivat kuitenkin halutessaan soveltaa liitettä omassa toiminnassaan.

Miten ilmoitus tehdään: Ilmoitukset tapahtumista tulee toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle seuraavasti:

- Liitteen 1 Häiriöluokittelu -taulukkoa soveltavat ja viranomaisten varallaolopäivystyksen piiriin kuuluvat: Traficomien varallaolopäivystyksen puhelinnumeroon 050-343 1800 häiriöluokkien A-C osalta.
- Liitteen 1 Häiriöluokittelu -taulukkoa soveltavat, mutta varallaolopäivystyksen piiriin kuulumattomat kaupunkiraideliikenteen liikenteen ohjauksesta vastaava): sähköpostitse osoitteeseen rautatieturvallisuus@traficom.fi häiriöluokkien A-C osalta.
- Liitettä 1 Häiriöluokittelua soveltamattomat toimijat: sähköpostitse osoitteeseen rautatieturvallisuus@traficom.fi sen jälkeen, kun toimija on itse arvioinut kuuluko häiriö yllä kuvatun tavoin ilmoitettaviin tapahtumiin.

Ilmoitusmenettelyistä on mahdollista sopia myös ohjeesta poikkeavalla tavalla Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Miten Liikenne- ja viestintävirasto käsittelee tietoja: virasto käsittelee ilmoitettuja tietoja julkisuuslain 24 §:n mukaisesti salassa pidettävänä ja voi myös pitää salassa ilmoitettua tietoa koskevan seikan, jos seikan kertominen vaarantaisi tietojen saannin tulevaisuudessa.

Lisätietoja:

- Ks. lisää raideliikennelaki ([1302/2018](#)) 172 § perusteluineen

3 Onnettomuudet ja vaaratilanteet

Mitä toimijoita koskee:

- rautatieliikenteen harjoittajat
- rataverkon haltijat
- kaupunkiraideliikenteen liikenteenohjauksesta vastaavat

Ilmoitusvelvollisuuden voidaan katsoa koskevan myös liikenteenohjauspalvelua harjoittavaa yhtiötä, koska se toteuttaa liikenteenohjausta koskevia tehtäviään valtion rataverkon haltijan turvallisuusjohtamisjärjestelmän mukaisesti.

Kaupunkiraideliikenteen osalta ilmoitusvelvollisuus koskee vakavia onnettomuuksia ja muita kuin yleiseltä merkitykseltään vähäisiä metroliiikenteen onnettomuuksia ja vaaratilanteita. Kaupunkiraideliikenteen osalta ilmoitusvelvollisuutta on täsmennetty kaupunkiraideliikennettä koskevassa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä (TRAFICOM/91446/03.04.02.00/2019, päivitettävänä keväällä 2022).

Mitä pitää ilmoittaa: Em. toimijoiden tulee ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle tietoonsa tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista. Onnettomuudella tarkoitetaan ei-toivottua tai tahatonta äkillistä tapahtumaa tai tällaisten tapahtumien ketjua, jolla on haitallisia seurauksia. Vaaratilanteella tarkoitetaan tapahtumaa,

joka ei ole onnettomuus, mutta joka vaarantaa raideliikenteen turvallisuuden. Jos on epäselvää, edellyttääkö tapaus ilmoituksen tekemistä kannattaa ilmoitus tehdä.

Toimijan tulee ilmoittaa seuraavat tiedot:

- lyhyt kuvaus ilmoitettavasta tapahtumasta,
- tapahtuman ajankohta ja paikka,
- tapahtumatyyppi,
- tapahtumaan osalliset,
- arvio tapahtuman syystä,
- tapahtuman aiheuttamat vahingot ja seuraukset ja
- tapahtuman yhteyshenkilö.

Koska ilmoitus tulee tehdä: Ilmoitukset tulee toimittaa viivytyksettä ja viimeistään 5 päivän kuluttua siitä hetkestä, jolloin ilmoittaja on saanut tiedon tapahtumasta.

Huom! Monet onnettomuuksista ovat myös luvun 2 mukaisia tilannekuvaan vaikuttavia häiriöitä, jolloin ensitieto niistä tulee ilmoittaa luvun 2 mukaisesti.

Miten ilmoitus tehdään: Ilmoitus tulee tehdä sähköpostitse osoitteeseen rauta-tieturvallisuus@traficom.fi (tarvittaessa turvasähköposti). Jos kaikkea vaadittavaa tietoa ei pystytä heti toimittamaan, ilmoitusta tulee täydentää niin pian kuin mahdollista.

Ilmoitusmenettelyistä on mahdollista sopia myös ohjeesta poikkeavalla tavalla Liikenne- ja viestintäviraston kanssa.

Miten Liikenne- ja viestintävirasto käsittelee tietoja: Virasto käsittelee ilmoitettuja tietoja julkisuuslain 24 §:n mukaisesti salassa pidettävänä ja voi myös pitää salassa ilmoitettua tietoa koskevan seikan, jos seikan kertominen vaarantaisi tietojen saannin tulevaisuudessa.

Lisätietoja:

- [Ohjeistus Liikenne- ja viestintäviraston kotisivuilta](#)
- Raideliikennelaki 165 § ([1302/2018](#))
- Liikenne- ja viestintäviraston määräys rautatiejärjestelmän turvallisuudesta ([TRAFICOM/138582/03.04.02.00/2019](#))
- Liikenne- ja viestintäviraston määräys kaupunkiraideliikenteestä ([TRAFICOM/91446/03.04.02.00/2019](#))

4 Viestintäverkkoihin tai tietojärjestelmiin kohdistuvasta merkittävästä tietoturvallisuuteen liittyvästä häiriöstä

Mitä toimijoita koskee:

- valtion rataverkon haltijaa ja
- liikenteenohjauspalvelua harjoittavaa yhtiötä.

Muut toimijat voivat tehdä ilmoituksen vapaaehtoisuuteen perustuen.

Mitä pitää ilmoittaa: Em. toimijoiden tulee ilmoittaa viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle viestintäverkkoihin tai tietojärjestelmiin kohdistuvista merkittävistä

tietoturvallisuuteen liittyvistä häiriöistä. Ilmoittamisvelvollisten tulee tunnistaa, mitkä heidän käyttämistä tieto- ja viestintäjärjestelmistä ovat raideliikenteen turvallisuuden kannalta olennaisia ja ilmoittaa, jos näihin järjestelmiin kohdistuu merkittävä häiriö.

Rautatieliikenteen turvallisuuden kannalta merkittäviä järjestelmiä ovat muun muassa järjestelmät, jotka ovat palvelun tarjonnan jatkuvuuden kannalta keskeisiä tai joihin kohdistuvat häiriöt voisivat aiheuttaa riskin rautatiejärjestelmän turvallisuudelle tai sen toimintavarmuudelle. Poikkeaman merkittävyyden määrittämiseksi olisi otettava huomioon erityisesti niiden käyttäjien lukumäärä, joihin häiriö vaikuttaa, häiriön kesto sekä maantieteellinen levinneisyys. Tietoturvallisuuteen liittyvällä häiriöllä tarkoitettaisiin mitä tahansa tapahtumaa, joka tosiasiallisesti vaikuttaa haitallisesti kyseessä olevien järjestelmien turvallisuuteen.

Liikenne- ja viestintävirasto suosittaa ilmoittamaan matalalla kynnyksellä myös merkittäviä häiriöitä lievemmistä häiriöistä koska tietoturvailmoitus kertoo riskienhallinnan toimivuudesta sekä siitä, että häiriöt on kyettävä havaitsemaan ja raporttoimaan. Samalla ilmoituslomakkeella ilmoittaja voi saada myös apua Kyberturvallisuuskeskukselta (ks. lisää [KTK:n tarjoamasta avunannosta](#)).

Koska ilmoitus tulee tehdä: Ei lainsäädännössä asetettua määräaikaakaan. Liikenne- ja viestintävirasto suosittaa tekemään ilmoitukset viipymättä.

Miten ilmoitus tehdään: Ilmoitukset tulee tehdä Kyberturvallisuuskeskuksen sivulta löytyvällä [verkkolomakkeella](https://eservices.traficom.fi/dataservices/forms/NISlomake.aspx?langid=fi&RetUrl=https%3a%2f%2fwww.traficom.fi%2ffi%2fasioi-kanssamme) (<https://eservices.traficom.fi/dataservices/forms/NISlomake.aspx?langid=fi&RetUrl=https%3a%2f%2fwww.traficom.fi%2ffi%2fasioi-kanssamme>).

Miten Liikenne- ja viestintävirasto käsittelee tietoja: Sääntelyssä ei ole täsmennetty tiedonkäsittelyä, mutta NIS-ilmoituksen saapumisesta välitetään tieto turvapostilla valvoville viranomaisille, joka pääsee tarkastelemaan ilmoitusta Traficomien ylläpitämässä NIS-ilmoitusjärjestelmässä.

Ilmoitusten avulla edistetään raideliikennejärjestelmän kyberturvallisuutta ja varmistetaan digitaalista turvallisuutta parantamalla yhteiskunnan ja kansalaisten kannalta keskeisten palveluiden tietoturvallisuutta.

Lisätietoja:

- Verkko- ja tietoturvallisuusdirektiivi (ns. NIS-direktiivi ([EU 2016/1148](#)))
- Raideliikennelaki ([1302/2018](#)) 169 §

Liite 1 Häiriöluokittelu (tilannekuvaan vaikuttavat häiriöt)

Vakavuusluokka	Tiedon ilmoitusketju	Häiriötilanteen vaikuttavuus
A	Toimija-Rataliikennekeskus*-Traficom-LVM-VNTIKE	<p>Yllättävä ja ei ennakoitavissa oleva häiriö, joka:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aiheuttaa merkittävää uhkaa väestön turvallisuudelle ja terveydelle tai yhteiskunnan häiriöttömälle toiminnalle - kohdistuu kriittiseen osaan valtion rataverkkoa tai merisatamaraitisiin - ja voi johtaa ennakoimattomaan ja merkittävään liikennöinnin pysähtymiseen tai kapasiteetin vähenemiseen. - vaikuttaa merkittävästi rataverkon ja siihen liittyvien palveluiden turvallisuuteen tai käytettävyyteen ja voi johtaa ennakoimattomaan ja merkittävään liikennöinnin pysähtymiseen tai kapasiteetin vähenemiseen. <p>Huom. Onnettomuuksia ja vaaratilanteita häiriöinä arvioitaessa tulee A-luokan onnettomuuksina ilmoittaa vakavat onnettomuudet sekä OTKES:ille turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan ilmoitettavat onnettomuudet määritelmät -sarakeessa ilmoitetuin poikkeuksin, joita arvioitaessa tulee ottaa huomioon yllä oleva yllättävän ja ei ennakoitavan häiriön kriteeristö.</p>
B	Toimija-Rataliikennekeskus*-Traficom-LVM	<p>Ennakoitavissa olevat häiriö, joka kohdistuu häiriön vakavuusluokka A:n kuvauksen yhteydessä kuvattuun rataverkkoon.</p> <p>Yllättävä ja ei ennakoitavissa oleva häiriö, joka kohdistuu rataverkkoon, joka ei kuulu vakavuusluokka A:n kuvauksen yhteydessä kuvattuihin rataverkkoihin eikä ole vähäliikenteinen rata.</p>
C	Toimija-Rataliikennekeskus*-Traficom-HE	<p>Ennakoitavissa oleva häiriö, joka ei kohdistu häiriön vakavuusluokka A:n yhteydessä kuvattuun rataverkkoon eikä vähäliikenteiseen rataan.</p> <p>Yllättävä ja ei ennakoitavissa oleva häiriö, joka kohdistuu vähäliikenteisiin ratoihin.</p>
D	Toimija	<p>Ennakoitavissa oleva häiriö, joka kohdistuu vähäliikenteisiin ratoihin.</p>

*) Ne toimijat, joiden toiminta ei kuulu Rataliikennekeskuksen toiminnan piiriin, ilmoittavat häiriöt suoraan Traficomille tämän ohjeen luvussa 2 yksilöidyn tavoin.

Määritelmät

Yllättävä ja ei ennakoitavissa oleva häiriö: tapahtuma, josta ei saada tietoa etukäteen ja jonka syntymiseen ei voida varautua. Voi olla myös vakava tietoturvaloukkaus/kyberhyökkäys, joka vaarantaa rautatiejärjestelmän turvallisuutta, tai vakava tietoturvapoikkeama/kyberhäiriö, joka on vaikutuksiltaan muita häiriöitä vastaava ja voi merkittävästi vaarantaa rautatiejärjestelmän turvallisuutta tai johtaa kapasiteetin vähenemiseen merkittävässä laajuudessa.

Kriittinen osa valtion rataverkkoa: Väyläviraston kriittiseksi määrittelemä rataverkko määrittelemä rataverkko.

Merisatamaraide: merisatamien alueella olevat strategisesti merkittävä yksityisraide, joka johtaa sata-masta valtion rataverkolle (merisatamien alueella voi olla myös tämän määritelmän piiriin kuulumattomia yksittäiseen palvelupaikkaan tai tuotantolaitokseen johtavia liityntäraiteita).

Vakava onnettomuus: junien törmäys tai raiteilta suistuminen, jossa kuolee vähintään yksi henkilö tai loukkaantuu vakavasti vähintään viisi henkilöä tai joka aiheuttaa huomattavaa vahinkoa liikkuvalle kalustolle, infrastruktuurille tai ympäristölle, sekä muuta seurauksiltaan samanlaista onnettomuutta, jolla on

selvä vaikutus rautateiden turvallisuuden säätelyyn tai sen hallintaan. Huomattavalla vahingolla tarkoitetaan vahinkoa, jonka tutkintaelin voi välittömästi arvioida aiheuttavan yhteensä vähintään 2 miljoonan €:n kustannukset.

OTKES:ille ilmoitettava onnettomuudet:

- Suuronnettomuus tai vakava onnettomuus junaliikenteessä, vaihtotyössä tai ratatyössä (Suuronnettomuudella tarkoitetaan onnettomuutta, jota on kuolleiden tai loukkaantuneiden taikka ympäristöön, omaisuuteen tai varallisuuteen kohdistuneiden vahinkojen määrän taikka onnettomuuden laadun perusteella pidettävä erityisen vakavana. Vakavan onnettomuuden määritelmä ks. yllä.
- Liikkuvan kaluston aiheuttama henkilöonnettomuus, jossa osallisena matkustaja, junahenkilökunta tai radanpidon henkilö.
- Vakava VAK-onnettomuus
- Tasoristeysonnettomuus, jossa yksikkö suistuu kiskoilta tai junahenkilökunnalle tai matkustajille aiheutuu henkilövahinko
- Tulipalo liikkuvassa kalustossa
- Suuronnettomuuden, vakavan onnettomuuden tai muun onnettomuuden vaaratilanne (Huom. Muun onnettomuuden vaaratilanne voi olla myös alemmaa luokkaa)
- Kiskonkatkeama (Huom. Ilmoitettava lähtökohtaisesti C-luokan tapahtumana)
- Kuolemaan johtanut työtapaturma (Huom. Ilmoitettava lähtökohtaisesti C-luokan tapahtumana)

Ennakoitavissa oleva häiriö: tapahtuma, johon ehditään varautua siten, että vaihtoehtoiset toimintamallit voidaan ottaa käyttöön (esim. supistamissuunnitelma tai rautatietoimijoiden operaatioryhmän erikseen määrittelemät toimenpiteet).

Vähäliikenteinen rata: Ks. määritelmä Väyläviraston sivuilta.